

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 15-én két iven
és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.
Nem tagok egész évre 2 forinttal fizethet-
nek elő

Szerkesztőség és kiadóhivatal: az „Erdélyi
Gazdasági Egylet” titkári hivatalában (Kolozs-
vár, Belközép-u. 11. sz.) hová a lapot illető
minden küldemények intézendők.

Hirdetések a legutányosabb áron vétetnek fel.

Olvasóinkhoz.

A folyó hó 24. és 25-én Budapesten megtartandó IV. országos gazdakongresszus egyik fő tárgya: a *gazdasági egyesületek szövetségének újjászervezése* iránti általános érdeklődés, az „Erdélyi Gazda” megelőző számának e szövetséget tárgyzó első cikke után keletkezett vitatkozás és az „Erdélyi Gazdasági Egylet”-nek e kérdésben az augusztusi igazgató-választmányi ülésen formulázott megállapodásai — indokoltta és szükségossá teszik lapunk e rendkívüli számának megjelenését.

Jelen számunkat megküldtük az összes gazdasági egyesületeknek, a napi és szak-sajtó minden organumának és kívánatra utólag is eljuttatjuk minden érdeklődőhöz.

Abban a hitben, hogy ezáltal az ügynek leghelyesebb irányu kifejlődését mozdítjuk elé, az alábbiakat olvasóink szives figyelmébe ajánljuk. *A szerkesztőség.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Igazgató-választmányi ülés. Az erdélyi gazdasági egylet igazgató-választmánya augusztus havi rendes ülését mult hó 27-én — rendkívül nagy érdeklődés mellett — tartotta meg.

Elnökölt: *Báró Jósika* Gábor, egyl. alelnök.

Előadó: *Tokaji* László, egyl. titkár.

Jelen voltak: *Albach* Géza, polgármester; *Gr. Bély* Ákos, főispán; *Csermák* János, egyl. pénztárnok; *Eöry* Tivadar; *Br. Feilitzsch* Arthur, erdőigazgató; *Gyárfás* Benedek; *Jakab* László; *Korbuly* Bogdán; *Gr. Lázár* István, alispán; *ifj. Lészai* Ferencz; *Macskássy* Pál; *Br. Mannsberg* Sándor; *Miksa* Imre; *Molnár* Sándor, egyl. jogtanácsos; *Nagy* Dezső; *Reich* Albert; *Dr. Szentkirályi* Ákos; *Dr. Szentkirályi* Kálmán; *Tuba* Lajos; *Veress* Ferencz; *Végh* Bertalan. Összesen: 23-an.

Az ülés fő tárgya: a gazdasági egyesületek szövetségének ujjaszervezése kérdésében az egylet által elfoglalandó álláspont formulázása volt. A IV. országos gazdakongresszus végrehajtó-bizottságának folyó év május 13-iki megkeresésére, mellyel a gazdasági egyesületek ujjaalakítandó szövetségének alapszabály-tervezetét megküldi és annak az egylet által leendő elfogadását kéri, hosszas és élénk vitatkozás után — egyhangulag — a következő határozat hozatott:

»Tekintettel az 1895. évi III. orsz. gazdakongresszus XLIV. határozata *D.* szakaszának tartalmára, mely szerint:

„Kérje fel végül a kongresszus a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek nagygyűlését, hogy addig is, míg a mezőgazdasági érdekképviselő törvényhozási uton szervezethetnek, *a gazdasági egyesületek szövetségét ujjaalakítsa . . .*“

és tekintettel ugyane szakasz 3. pontjára, mely szerint:

„az országos szövetség alapszabályai *átalakíttassanak* oly módon, hogy annak akezióképessége biztosíttassék;“

valamint hivatkozással az ugyannezen tárgyban július 24-én tartott igazgató-választmányi ülésen hozott és két

pontban szövegezett határozatunkban foglalt alapelvekre, melyek szerint:

„1. Az erdélyi gazdasági egyesület a magyar gazdasági egyesületek országos szövetségének eszméjét üdvösnek és megvalósítandónak tartja és amennyiben ezen szövetség úgy a terhek, mint a jogokat illetőleg a belépő egyesületek megfelelő és arányos részvételén alapulna — ahhoz hozzájárul, a szövetségbe belép és azt úgy erkölcsileg, mint — tehetségéhez mértén — anyagilag is készséggel támogatja.

2. A szövetséges egyesületek részvételének arányosságát egyesületünk csak abban az esetben látná megvalósítva, ha a szövetség végrehajtó-bizottságában és a nagygyűléseken az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ is nem a mostani tervezet szerint: egész igazgató-választmányával, hanem csupán az összes egyesületek részére megállapítandó kulcs szerinti képviselőkkel venne részt. E kulcs megállapításának leghelyesebb és legméltányosabb alapját mi a szövetség terhei viseléséhez való önkéntes hozzájárulás arányában látjuk.“

Ezek alapján — és az utóbbi két pontban foglaltak lényegének fenntartásával — határozatilag kimondja az az igazgató választmány, hogy bár a gazdasági egyesületek szövetségének *akció-képes formában való újjáalakítását* mezőgazdaságunk ügyére nézve *legelső fontosságú kérdésnek* tekinti — a *jelen tervezet* szerinti szövetséghez *hozzá nem járul*, mert:

1. a tervezet nem felel meg a III. orsz. gazda kongresszus intenciójának és arra vonatkozó határozatának, hol az idézettek szerint a most is meglévő szövetség *újjáalakításáról* és *alapszabályainak átalakításáról* van szó és nem az „O. M. G. E.“-nek a vidék bevonásával szövetséggé való átalakításáról, mint azt a tervezet világosan kimondja;

2. mert nem tartja helyesnek, hogy a szövetségbe belépő egyletek *alapszabályaikat* egyáltalán, -- de különösen *oly irányban és szöveggel, módosítsák, mely szabad cselekvési képességüket, függetlenségüket feltétlenül veszélyezteti.* Nem lehet ugyanis feltételezni testületekről, *hogy egy életrevaló és hasznos működésű szövetkezetet önként és minden kényszer nélkül állandóan ne pártolnának,* de másfelől nem szabad egy ország összes testületeit oly módon *lekötni,* hogy egy-, esetleg később nekik nem tetsző, vagy épen érdekeik ellen tevő szövetségből kilépni — csak felsőbb és nem mindig bizonyos jóváhagyás mellett — tudjanak.

Ezen okok alapján egyletünknek a szövetség mikénti létrehozására vonatkozó nézeteit a következő határozati javaslatban juttatjuk kifejezésre:

„Mondja ki a IV. orsz. magyar gazdaságon-gresszus, hogy a gazdasági egyletek szövetségének újjáalakítása céljából az egyesületek képvisel-téből alakítandó nagygyűlés még ez évben össze-hivandó. Az alapelvekre nézve kívánatosnak tartja, hogy:

*1. a magyar gazdasági egyesületek országos szö-
vetsége külön alapszabályokkal és Budapesten székelő
központi szervezettel alakuljon meg;*

*2. a szövetségbe belépés — az alapszabályokban
meghatározandó — mondjuk: évi 100 forint tagsági
díj és tíz évi kötelezettség mellett — közgyűlési határo-
zattal történjék;*

*3. ezen tagsági kötelezettség és díj minden tag-
egyesületnek egyenlő jogokat biztosít.*

E határozatunkat az ügy érdekében valónak látjuk az érdekelt összes egyesületeknek egyszerűen tudomására hozni *s amennyiben az egyesületek az abban formulázott alap-
elveket előzetesen magukévá tennék, határozati javaslatunknak*

a IV. országos gazdakongresszus elébe — érdemleges elintézés végett való — terjesztésével egyletünk kiküldött képviselőit megbizzuk. « —

* * *

Gazdasági egyesületek szövetsége.

Mult számunk első cikkében ily czim alatt röviden megírtam e kérdésre vonatkozó saját észrevételeimet, melyek egyletemnek már megelőzőleg nyilvánított véleményével — amint ez a megelőző fejezetből világosan megérthető — ellenkező irányt egyáltalán nem képviseltek. E sorok megírásakor a lehetőségig arra is törekedtem, hogy intentióim félremagyarázását, világosan és érthetően kifejezett czélom meggyanusítását lehetetlenné tegyem. Ez azonban, mint még másoknak is, kik a »központtal« merészkedtek nem egy véleményen lenni — nekém sem adatott meg. Hogy érveimre való felelet helyett milyen fegyverekkel vágtak vissza a »központ«-ot védelmezők, arról alább még megemlékezem.

Megírtam, mert úgy tartottam s tartom ma is igaznak, hogy e szövetséget csupán a közakarat, a teljes egyetértés hozhatja létre és az eredményes működés tarthatja fenn. Mert hozhatunk mi kongresszusainkon — egy kis jóakarattal — egyhangulag, vagy óriási többséggel alapvető határozatokat, de ha azok nem az egyesületek határozottan kifejezett hozzájárulásával születnek, hiába minden erőlködés: életképes szervezetet létre hozni soha sem fognak! Azt mondják: elég volt már a meddő vitákból! Igaz, de tán elég volt már a tanulságokból is, a több évi tanulságok a három sorral előbb mondottakat igen szépen bizonyítják. Vonjuk hát le végre a consequentiákat! Legyen világosság; adjunk egy olyan kiindulási alapot a közérdekek munkás táborának, mely tiszta, világos és érthető s melyen tovább haladni lehet s ne igyekezzünk mesterséges többséggel keresztül erőszakolni egy olyan alapszabály-tervezetet, melyet minél hosszasabban tanulmányozunk, annál kevésbbé értünk meg. Ám álljon elé a központi harczosokból vagy egy és magyarázza meg nekünk, hogy a hivatalos alapszabály-tervezetben, melynek czíme: »Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület Alapszabály-tervezete«, hol foglaltatik a *szövetkezés kritériuma*? A gazdasági egyesületek szövetségének alapszabály-tervezete-e ez? Nem,

mert czime is mást mond. Szövetkezés-e az vajjon, melynek alapszabályai nincsenek; szövetkezés-e az, ha egy testület, a saját alapszabályait kibővítve, magának jogokat biztosít s ugyanakkor a »szövetkező« társakra más szövegű alapszabály-bővítéssel olyan kötelezettségeket rak, melyeket annak idején ő maga fog megszabni?

Nem, hisz már a szövetkezés fogalma bizonyos egyenlőséget, a kötelezettségekkel egyenlő jogokat feltételez.

Vegyünk el egy különben sem odaillő szót az alapszabály-tervezet (»ugyis mint« egy száználmasan megfogalmazott tervezet) I. szakaszából s mindjárt meglátjuk: mit jelent az ilyen módon való szövetkezés:

»I. Az egyesület czime, székhelye és pecsétje:

1. §. Az egyesület teljes czime: Országos Magyar Gazdasági Egyesület, ugyis mint a (szövetséges) gazdasági egyesületek központja.

Rövidített czime: Országos Magyar Gazdasági Egyesület.«

E két zárjel elég sokat mond, mindent megmond; a »rövidített cím«-et már egészen felesleges is volt odabiggyeszteni.

Álljunk ki a síkra s mondjuk meg amit akarunk nyílt sisakkal: »Megakarjuk erősíteni az »O. M. G. E.«-et számban, vagyonban és tekintélyben, jertek közénk.« Ezt értenők és méltányolni tudnók, de ne óljunk meg egy nagy ideát, melynek megtestesülését mindnyájan akarjuk — ilyen zürzavaros tervezetekkel.

Ennek az ideának nem az volt az eredeti célja, hogy az »O. M. G. E.« a vidék mezőgazdasági érdekképviseleti szerveinek bevonásával a gazdatársadalmi élet központjává váljék«, mint ez az alapszabálytervezet II. szakaszának a) pontjában szóról-szóra foglaltatik. Megengedem: e törekvés más zászló alatt és más uton igen üdvös dolog, de nem »szövetkezés.«

Ugyanezen szakasz k) pontja szerint:

»ugy a saját, mint a szövetséges gazdasági egyesületek működéséről évenként egy évkönyvben számol be«, ami igen szép dolog, de egy kicsit nagy vállalkozás s no meg aztán, ha az egyesületek autonómiája sértetlenül marad, azaz: ha mint külön egyesületek tovább is életben maradnak, mire is való ez tulajdonképen? Hisz talán minden élő és dolgozó egyletnek magának kötelessége első sorban, hogy működéséről évenként beszámoljon.

»Az Országos Titkári Értekezlet Tervezete« című kis központi füzetke, mely az április 11-én tartott titkári értekezletet megelőzőleg született, 11-ik lapján ennél tovább megy és így okoskodik:

»Egy ily központi értesítő létesítésével egy számot tevő teherből szabaditanánk meg a vidéki gazdasági egyesületeket, az egyesületi értesítő kiadásától, amelynek költségeit saját céljaikra, legtöbb esetben a titkári fizetések feljavitására (!) fordíthatnák. . . .« Ugye be szép? A központ kiad egy »központi értesítőt«, melyben mindaz benne lesz, ami most az összes vidéki gazdasági egyletek havonként és hetenként megjelenő értesítőiben, hivatalos lapjaiban napvilágot lát (mert bizonyára ezeket helyettesíteni csak ilyenformán lehet, ha csak nem akarunk kevesebbet adni annál, amit elvesszünk); levesz ezzel egy költséget az egyletek nyakáról és megszabadítja a titkárokat a szerkesztés gondjaitól, nehéz munkájától, mely munkápadasztás fejében mindjárt nagylelkűen kilátásba is helyezi a titkárok fizetésének abból a költségből való »feljavitását«. Hogy mikép lehet egyetlen egy értesítőbe az összes rengeteg anyagot — pláne tisztán központi költségen — beleszorítani és miért kell a titkárok munkápadasztását fizetésjavítással honorálni, az már egy olyan központi rejtély, melyet legfennebb az a körülmény magyarázhat meg, hogy az előzetesen így megbízott titkárok értekezletének kérdőpontjai között a legelső így hangzik:

»A gazdasági egyesületek szövetsége külön alapszabályokkal szerveztessék-e, vagy az »O. M. G. E.«-vel kapcsolatban?

E sorok írója e pont sietős letárgyalásán jelen volt s arra a kérésére, hogy »fejtessék ki az értekezlet előtt e kapcsolat mikéntje«, feleletet nem kapott. Az értekezlet többsége a kapcsolatos szövetség mellett nyilatkozott. Persze akkor még nem is sejtették, hogy mikép fog kinézni ez a tervezet. Az pedig, hogy az ingyen központi értesítő (és így a titkárok fizetése feljavitásának lehetősége is) az alapszabály tervezetből szépen kimaradt, lehet csupán feledékenység. . .

Az alapszabály tervezet IV. szakaszának első bekezdése szerint a szövetségbe belépő egyleteknek a megszavazandó hozzájárulási költségeken felül — még az »O. M. G. E.« alapító tagjaivá is kell lenniök (200 forint!). Hát ez mire való?

A nagygyűléseken, a tervezet szerint, az »O. M. G. E.« — minthogy annak a kulcs szerinti képviselőkön felül még 90 tagból álló választmánya, tiszteletbeli tagjai és tisztikara is hivatalból tagjai -- körülbelül 140 képviselővel vesz részt; a vidéki egyletek minden száz tagjuk után egy képviselőt küldenek oda. Ez sem szövetkezés, legfennebb olyan forma szövetség mintha az oroszán egerekkel állana társaságba; ilyen mérték pedig talán még sem alkalmazható ez esetben.

Érdekes a tervezet ugyane szakaszának harmadik bekezdése is, mely úgy hangzik:

»6. §. A szövetségi nagygyűlés végrehajtó bizottsága és így a szövetséges gazdasági egyesüetek központi igazgató-választmánya az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmánya. Ebből folyólag minden szövetséges gazdasági egyesület az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmányába hat évenként minden ötszáz tag után igazgató-választmányi tagjai sorából egy-egy, de tekintet nélkül a tagok számára legalább egy képviselőt küld ki, minden esetben olyanokat, kik az országos magyar gazdasági egyesület igazgatóválasztmányának még nem tagjai. Minden megkezdett új ötszáz, ha a tagok száma a 250-et eléri, további egy képviselő kiküldésére jogosít. Egy tag csak egy egyesületet képviselhet. E kiküldött egyesületi képviselők az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmányi tagjaival egyenlő jogokkal bírnak, de annak vagyoni s adminisztratív természetű ügyekben szavazatot nem gyakorolhatnak.

Ezen pontnak megkülönböztetve szedett részei semmi szín alatt meg nem állhatnak. A szövetséges egyesületeknek szükségük van végrehajtó bizottságra, de nincs szükségük »központi igazgató választmányra« és legkevéssbé ohajtanak befolyi az »O. M. G. E.« saját ügyeinek vezetésére. Az az ötszáz tag utáni képviselőt különben sem valami sok befolyást engedne nekik.

Ugyane szakasz ötödik bekezdése (8. §.), eltekintve attól, hogy a »függelék« negyedik fejezetének c., pontjával már jelenben sem egyeztethető össze (előbbi azt mondja, hogy a szöv. kiadások fedezésére adandó anyagi hozzájárulás arányát a nagygyűlések állapítják meg; utóbbi pedig ennek megállapítását az egyes egyletek közgyűlési tárgysorozatába veszi fel) — szintén nem állhat meg,

mert a szövetség pénzei feltétlenül külön és nem az »O. M. G. E.« pénztárában kezelendők.

Úgy nagyjából kikapva ezeket tartottam első sorban elmondandóknak már akkor, mikor májusban a tervezetet olvasni és az előkészületek komolyabb formájáról tudomást vehetni szerencsém volt. Hogy akkor mindjárt el nem mondtam, annak az volt az oka, hogy nem akartam én lenni az első, a ki a dolgokat ilyen szempontból fogja fel és itéli meg. Igen örvendek, hogy így is történt.

*

A *vasmegyei gazdasági egyesület* melynek a többiek közötti tekintélyét, súlyát jól ismerjük, június 26-iki ülésében így nyilatkozott: »a gazd. egyesületek szövetségének újjászervezését úgy a mint azt a IV. országos gazdakongresszus előkészítő végrehajtó bizottsága tervezi, nem óhajtja, és ennél fogva a *tervezett és javaslatba hozott alapszabály módosítást nem tartja szükségesnek*, de igenis szükségesnek tartja, hogy minden gazdasági egyesület *autonómiaja sértetlenül fentartassék, azok cselekvési szabadsága biztosítottassék.* . . .«

Ehez nem kell bővebb magyarázat.

Ellene nyilatkoztak még időközben a *sopron és marostordavármegyei gazd. egyletek*, és várakozó álláspontra helyezkedett a többiek nagy többsége is.

Az »*Erdélyi Gazdasági Egylet*« július 24-iki ülésében, mint előbb olvashatjuk, két pontban szövegezett határozatot hozott, melyben úgy a kötelezettségek, mint a jogokban való megfelelő és arányos részvétel elve hangsúlyoztatott. Bizonyára, ha ezt a tervezetből ki lehetett volna olvasni, nem lett volna szükség ilyen kijelentésre.

Július vége táján a sajtó igen sok organumában olvashattunk ilyenforma nyilatkozatokat:

»A gazdasági egyesületek szövetsége egy valóságos tengeri kigyó, mely mindig a felszínen mozog, de nem mennek vele sem mire. Úgy látszik, hogy ez a szövetkezés mindig ama szempontból indul ki: hogy az ország gazdaközönségét egy kalap alá vonják s ezek felett az »O. M. G. E.« vezetői játszó a domináló szerepet.«

Ez jött azoktól, a kik a szövetség létesítését akarják és az eszmét helyesnek találták. Sokkal élesebben és más irányban irtak

azok a körök, melyek annak ellenségei és — mondhatom — igen sok Achillesi sarok állott rendelkezésükre. Igaz, hogy ezek magának az eszmének nem árthattak, de a kivétel, az eszközök helytelenségének felismerését elősegítették.

Az »E. G.« múlt számában irottakban arra helyeztem a fősúlyt, hogy az »O. M. G. E.« kerülje ki annak még a lehetőségét is, hogy a szövetség létesítése alkalmából őt cenzuraliztikus törekvéssel vádolhassák. Ebből kiindulva, ajánlottam, hogy:

»Mondja ki a IV. országos gazdakongresszus, hogy:

1. a magyar gazdasági egyletek országos szövetségét Budapesten székelő, teljesen önálló központi szervezettel és alapszabályokkal kívánja megalakítani;

2. a szövetségbe belépés — az egyes testületek alapszabályainak módosítása nélkül — bizonyos megállapítandó (mondjuk: 6 vagy 12) évi kötelezettség mellett, egyszerűen közgyűlési határozattal történjék;

3. ugyanazon közgyűlési határozattal és kötelezettséggel ajánlon fel minden belépő egylet egy tehetségéhez mért évi összeget a szövetség költségeinek fedezésére;

4. ezen anyagi hozzájárulás aránya szolgál egyszerűen mint a jogok gyakorlásának mértékeül is.«

Az »E. G.« ezen propozíciója és az »E. G. E.« fennebb közölt, legutóbbi ülésben formulázott, határozati javaslata között — mint látjuk — egy különbség van. Az »E. G.« javaslata azt mondja: »... teljesen önálló központi szervezettel és alapszabályokkal...« az ülési határozati javaslat meg ezt: »... külön alapszabályokkal és Budapesten székelő központi szervezettel...« Itt tehát az »önálló« jelző a központi szervezet elől kimaradott. E módosítás, mely már a választmány elé is így lett terjesztve, azt célozza, hogy amennyiben a többség véleménye — valamely elfogadható formában — az »O. M. G. E.«-nek csakugyan a központ szerepét szánja, ez a mi javaslatunk keretén belül is megvalósítható legyen.

Az »E. G.« cikkét átvette, illetve azzal foglalkozott: a »Bud. Hírlap«, a »Magyarország«, a »Hazánk«, »Gazdasági Lapok«, »Köztelek« és minden erdőlyrészi politikai lap.

Érdekesnek és szükségesnek látom itt kivonatossan ismertetni azon lapok pro és contra véleményét, melyek a felvetett kérdéshez hozzászóllottak.

A »*Gazdasági Lapok*«, ezen félszázados szaklap 34. számának első cikkében többek közt a következőket írja:

»E számunkban egész terjedelmében olvashatjátok nevezett egylet pronounciamentóját, a mely azt tartalmazza röviden, hogy: nem kell oly szövetsége a gazdasági egyleteknek, a mely nem egyéb, mint beolvadása a vidéki egyleteknek az országos egyletbe, hanem külön szövetség, a melybe az országos gazdasági egylet is olvadjon be, csak úgy, mint a többi.

Váratlanul tört ki a vihar Kolozsvárról, de még nem későn, a vidéki gazdasági egyleteknek még elég idejük van arra, hogy megfontolják mit tegyenek.

De miről is van szó! Elmondjuk röviden! Az országos gazdasági egyesület már jó ideje kezdeményezett egy mozgalmat, a melynek célja az, hogy a gazdasági egyletek egy nagy szövetségben egyesíttessenek. Ez a szövetség régebben is megvolt és abban állott, hogy nem kis nehézségek után a gazdasági egyletek beállottak tagul az országos gazdasági egyletbe és ekként meghódoltak a Primus inter pares előtt, ámde az anyagi kötelezettségeik a tagsági díj fizetésének kötelezettségén felül nem terjedtek és az évenként megtartott nagygyűléseken az egyletek kiküldötteikkel fésztelenül szólhattak hozzá a szőnyegre hozott tárgyakhoz.

Szőnyegre hozott tárgyakról kell említést tennünk, mert ennek a szövetségnek vezérkara, inkább csak olyan Dejeuner-félének tartotta a nagygyűlések feladatát és két tál ételnél többhöz a viláért sem engedte jutni az agyonéhezett gazdát. Ez volt az oka annak, hogy a résztvevő gazdák csak félig jóllakott gyomorral és a szövetség iránt nem elég élénk lelkesedéssel tértek vissza otthonukba. De legalább nem került nekik sokba! Ez volt a vigasztalásunk!

Az országos gazdasági egyletben azonban most már ezen az állapoton gyökeresen kívántak változtatni. A szövetséget újjá kell szervezni! Ez lett a jelszó! És a vidéki gazdasági egyletek titkárainak előzetes összehívása után megalkottak egy planumot, a mely szerint a vidéki gazdasági egyletek *formálisan beolvadnak az országos gazdasági egyletbe*. A vidéki gazdasági egyletek elnökei tagjaivá válnak az országos gazdasági egylet nagy választmányának a mi tudvalevőleg nagy megtiszteltetés és befolyának az országos gazdasági egylet szellemi ügyeibe s a közgyűléseken tagjaik arányában vesznek részt szavazó tagukkal. S mit fizetnek? A mit tetszik! — de nem keveset ám, mert ez az »A mit tetszik« azt jelenti, a mit a plébános úr — A mit tetszikje — melylyel a módos emberek kérdésére válaszol — s mi nem kötelez ugyan, de rendszerint a stóla 5—6—10 vagy többszöröse. Mert ez már úgy illik!

Persze, hogy így aztán meg lenne az egy akol és egy pásztor, annak minden előnyével.

A vidéki gazdasági egyletek elnökei tagjai az országos gazdasági egylet válaszmányának. Tehát befolyanak az országos gazdasági egylet vezérkari működésébe. Dehogyan folynak! Először azért nem folynak be, mert a válaszmányi gyűlésekre a tagok tizedrésze sem fog elzónázni, mert ha elzónázna is, akkor is mindig kisebbségben maradna. Az országos gazdasági egylet gremiumának akaratára és szándékainak tehát ezzel az intézkedéssel a vidék változtatni nem tudna. Hát a közgyűlésen? Ott csak azt tárgyalhatnák, a mit az országos gazdasági egylet gremiuma megállapít és csak egy kis korteskedéssel az országos gazdasági egylet testülete lesz mindig a győztes.

A szeptemberben megtartandó országos gazdakongresszuson remélte megvalósítani az országos gazdasági egylet ezen agyafurt cizméjét, a melynek be nem vallott, de lólábként kilógó célja egy részről az uralkodó coteria hatalmának még nagyobb növelése és másrésztől az országos gazdasági egylet anyagi helyzetének is javítása, a mivel szemben a közönség kielégítése a szellemi munkával persze csak az eddigi maradna.»

A »*Ko'ozsvár*« aug. 24-iki első cikkének vonatkozó érdekesebb részei a következők:

»Mi a gazdák mozgalmából, egyesüléséből nem akarunk politikai kérdést csinálni. Nem szeretnők, hogy a nemzetnek e kérdés iránt táplált rokonszenve politikai okokból, akár ennél, akár amannál a pártnál megcsorbuljon. Epen azért már tavaly bizonyos agálylyal fogadtuk a harmadik gazdakongresszus határozatait, a melyeknek leplezett pártpolitikai czelzatait lehetetlen fel nem ismerni.

A tavalyi gazdakongresszus a szervezkedés főczéljául egy oly országos gazdaszövetséget ajánl, a melynek középpontja és vezére a magyar országos gazdasági egyesület legyen. S mivel a magyar országos gazdasági egyesületben eltagadhatatlan pártpolitikai uralom van, világos, hogy az új érdekszövetség is ily módon ennek a politikának zászlaja alá toboroztatnék.

Mi ugyan úgy véljük, hogy a mostani kormány oly helyes és józan agrár programot vall, a melynél jobbat alig lehet csinálni. De hát lehet másnak más nézete; ám boldoguljon vele.

Csak azt nem akarjuk, hogy egy meglevő politikai párt az egész magyar gazdaközönséget valamely központi szövetség útján befolyásolja, esetleg akarata ellen vezérelje.

Erre a veszélyre reá kellett mutatnunk, mert a veszély lehetőségé meg van. Az erdélyi gazdasági egylet, a mely a példányképe annak, hogyan lehet valamely országrész gazdasági érdekeit pártpolitikai czélok szolgálata nélkül előmozdítani, hivatott arra, hogy a IV-ik gazdakongresszus végrehajtó-bizottsága által kitervelt

egységes szövetség tuzásai ellen óvjon. Valamint óvjon a czentralizációnak ama tuzásai ellen, a mely ennek a szövctkezésnek nyomában járhat.

Megbizunk az erdélyi országos gazdasági egylet bölcsességében és higgadságában s tőle várjuk, hogy az erdélyi mezőgazdák valódi érdekeinek e kérdésnél is pártatlan szószólója legyen.*

A »Házánk« aug. 20-iki számának közzgazdasági rovatában irt cikkely érdekesebb részei a következők:

»(Á.) Csodálatos az a szívósság, a mely a magyar gazdatársadalom egy nem nagy töredékében megvan annak a dokumentálására, hogy a legjobb eszmének megvalósítását is végképpen meg lehet akadályozni, vagy hogy annak elébe oly gátakat lehet vetni, a melyek a hosszú és fáradalmas működést, bármilyen üdvös legyen is, egy időre illuzoriussá tehetik, minckövetkeztében a jó harcosok kidőlnek a csatasorból; az eszme pihen, hogy azután újabb lelkesülők által felkarolva, újból a küzdelmek tárgyává tétessék.

Látjuk, a mint ezt már minap jeleztük, hogy a sajtóban itt-ott miként indul meg annak a kis töredéknek szívós munkálata ezen törekvés ellen, látjuk, hogy egyes gazdasági egyesületek, mint pl. a vasmezei és sopronmezei, egyszerűen visszautasítják ezeket a törekvéseket és látjuk, hogy az erdélyi gazdasági egyesület más árnyalattal, gyöngéd lavírozás utján e törekvéseket meg akarja hiúsítani, az utolsó pillanatban lépve föl egy olyan javaslattal, a mely a liberális elvre támaszkodva, körüljárja a harczmezőt s mint egy Fabius Cunctator kifárasztani kész azokat az erőket, a melyek az ország gazdasági egyesületeit szövetségre akarják birni akként, hogy az O. M. G. E. képezze annak a szövetségnek központját.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ellentmondás nélkül vezérszerepet visz a gazdasági téren az országban, az ő szavát, az ő javaslatait, az ő kezdeményezéseit komolyan kell venni, tanácsát meg kell hallgatni s ha néha néha a hatalom emberei negligáltak is, mindannyiszor visszajöttek későbbben, hogy az O. M. G. E. véleményét megtudják és meghallgassák. (Nagyon szép!)

Az O. M. G. E. egyedül hivatott arra, hogy a gazdasági érdekképviselő központját képezze. Ezt nem akarja elismerni a vasmezei, e fölött napirendre tér a soproni gazdasági egyesület. Az erdélyi gazdasági egyesület mást tesz, — elismervén a gazdasági érdekképviselő szövetség útján való szervezését helyesnek, nem akarja, hogy az O. M. G. E. legyen a központja ennek a nagy szervezetnek, az O. M. G. E. csak szerény tagja legyen a szövetségnek, hanem igenis alkottassék a fővárosban egy egészen önálló központ.

Az erdélyi gazdasági egylet propozícióját, a mely az egész kérdést ismét csak elakarja oldani és képes arra, hogy egyenetlen-

séget szítson, minap közöltük az egyesület hivatalos lapja után. Elszomorító dolog ez nagyon, annál szomorubb, mert jól ismerjük az erdélyi gazdasági egyesület élénk tevékenységét.»

E cikkre írott feleletemet, melyet ugyan e lap aug. 23 iki számában »liberalításának világos kifejezésekép rövidítés nélkül«, de elől-hátul kommentárokkal spékelve kiadott, némi rövidítéssel ide iktatom:

»Az »Erdélyi Gazda« 8. számának hasonló czimü első cikkét három nap előtt közölte a »Hazánk«. Tegnap ugyane helyen és czimen reflektált az irottakra: (Á.)

E reflexió, mely a mieinkkel homlokegyenest ellenkező nézeteket vall, de sem állításainkat nem czáfolja, sem propoziczióink helyességét megdönteni nem képes — alkalmat ad arra, hogy e tárggyal még egyszer foglalkozzunk.

Mindenekelőtt jöjjünk tisztába a főkérdéssel: ne tagadjuk meg egymásban a jóhiszeműséget, ne vonjuk kétségbe az intenczió nemességét, az őszinteséget, különösen akkor, ha egy testületről írunk. Az »E. G.« cikke ezt nem tette sem nyíltan, sem leplezve, sem »árnyalattal«, sem »lavirozással«, mint tette cikkíró a következőkben:

— »... BC az Erdélyi gazdasági egyület más árnyalattal, gyöngéd lavirozás útján e törekvéseket meg akarja hiúsítani. . . .«

— »Az erdélyi gazdasági egylet mást tesz, -- elismervén a gazdasági érdekképviselet szövetség útján való szervezését helyesnek, nem akarja, hogy az O. M. G. E. legyen a központja ennek a nagy szervezetnek. . . .«

— »Az erdélyi gazdasági egylet propoziczióját, a mely az egész kérdést ismét csak el akarja odázni és képes arra, hogy egyenetlenséget szítson, minap közöltük . . .«

E három szószzerinti czitátum közül az első és utolsó az, mely az E. G. E.-re nézve sérelmes s melyet — annak nevében is — határozottan visszautasítok; a közbelső csak cikkíróra sérelmes, mert annak a más kettővel való összehasonlítása vaskos ellentmondásba keveredését fényesen dokumentálja.

Nagyon téved cikkíró, ha a szövetség egyik ellenségét épen az E. G. E.-ben sejti s nem tesz jó szolgálatot az ügynek, ha az érdekében dolgozó »jó harczosoknak a csatasorból való kidölését« oly korán kilátásba helyezi.

Szívesen igazat adok (Á.)-nak abban, hogy az O. M. G. E. szavát, javaslatait és kezdeményezéseit komolyan kell venni, tanácsát meg kell hallgatni, de e mellett lehetnek jó gondolatai az E. G. E.-nek is, melynek »élénk tevékenységét« cikkíró is »jól is-

meri«, mely irányu ismereteiért sietek is hálás köszönetet mondani az E. G. E. nevében.

Abban is tökéletesen egyetértünk, hogy az O. M. G. E. egyedül hivatott arra, hogy a gazdasági érdekképviselő központját képezze, csak hogy mi ezt nem ilyen — alapszabályokkal megkötött — formában óhajtjuk és a »központ« kifejezést aggályosnak találva, a helyett szivesebben látjuk az O. M. G. E.-t az »első munkás« szerepében, mely szerepet tőle bizonyára sem mi, sem más testület elvenni nem akarnánk.

Azt már látjuk, hogy a kongresszusi határozatok némelyike nem egészen a közvélemény kifejezője, örülünk tehát, ha a közvélemény itt-ott megnyilatkozik s míg megnyilatkozásait indokaival együtt alaposan át nem tanulmányoztuk, ne siessünk felette könynyelműen pálczát törni, mert a jó tanács, ha még olyan kis helyről jön is, sohasem jön: »az utolsó pillanatban« s többet ér azt számba venni, mint alkotni hibásan, vagy csak félig. . . .«

Ugyanazon számban felel is e válaszra a Hazánk, melynek vonatkozó részleteit az alábbiakban olvashatjuk:

»Arra azonban alig lehet gondolni, hogy minden kérdésben teljes egyértelműség jöjjön létre, mert eléggé sajnós, hogy e téren még az alkotások és véglegesítések napjaiban is mindig beleszól a politikai pártirányzatok küzdelmeiben megfúvatni szokott harsona.

A IV. országos gazdakongresszus lenne hivatva végrevalahára megtestesíteni, életerős alakba önteni a gazdasági egyesületek szövetségének eszméjét.

A »Hazánk« pedig nem teljesíthet szebb feladatot, mint azt, hogy felkarolja azokat az eszméket, a melyek immár elég érettek arra, hogy testet öltsenek és nem teljesít hasznosabb munkát, mint azt, a melynek célja erélyesen szembeszállni olyan velleitásokkal, a melyek ha burkoltan is, oda kívánnak hatni, hogy a gazdasági élet küzdőterén egyöntetűség, egyetértés ne létesüljön.

Ilyen helyzetben vagyunk most is, mikor a gazdasági egyesületek szövetségének újraszervezése ügyében forgatjuk a fegyvert.

Mit mond tehát a cikkíró? Tagadja, hogy a szövetség újraszervezését az E. G. E. meg akarja hiúsítani.

Erre az a válaszuk, hogy az E. G. E. mikor hivatalos közlönyében közölte az ismert propositziót, melyet valószínűleg a 27-én megtartandó gyűlésen tárgyalni is fog, olyan javaslatot tett, a mely daczára annak, hogy későn jött, megteveszthet igen sokakat, a kik esetleg idejekorán meg nem gondolják, hogy ez a javaslat már nem is bír az újdonság és eredetiség ingerével, mert a javaslatban foglalt elvek alapján már is létezik szövetség, a melynek tökéletes meddőségét megtörni célja az újraszervezés munkálatának.

Tagadja továbbá czikkiró, hogy a propozíció képes arra, hogy egyenletlenséget szítson.

Erre megint az a válaszuk, hogy igenis képes, mert arra czéloz, ha nem is bevallottan, hogy a III. orsz. gazdakongresszusnak, a IV. orsz. gazdakongresszus végrehajtó bizottságának és az O. M. G. E. igazgató választmányának retortáján* keresztül ment, a gazdasági egyesületek tulnyomó (?) része által helyeselt alapszabályzatot megbolygassa.

A »Hazánk« lavirozásnak mondta ezt és talán nem is indokolatlanul, mert abban a propozícióban alapelveket állítanak fel, a melyek régen meghaladottak és czéltalanoknak bizonyultak, a fennálló, de működését az elvek alapján kifejtteni nem bíró egyesületi szövetségben.

A gazdaközönség tulnyomó része nem akar már tovább a szervezkedés mikéntje fölött vitákat folytatni, hanem sikereket kíván felmutatni, melyeket a gazdasági egyesületek szövetségével el is tudna érni, ha a régi elveket, melyeken ez alapul, elveti s az új alapszabályokra támaszkodva megkezdi működését.

A mi álláspontunk ezekben a pontokban ki van fejezve s végezetül csak annak a hangoztatását tartjuk szükségesnek, hogy a földolag a sikeres együttműködés megkezdéséig, azt nem kellene megakadályozni s újból elodázní. Ha egyszer megalakult az új szövetség s ha kitünik hogy az alapszabályokban olyan hézagok vagy hibák vannak, a melyek csak a gyakorlatban tünhetnek elő, akkor nyitva áll az ut a módosításra, a bővítésre, vagy a megszorításra.«

Válaszomat, melynek a H. ismételten elég liberális volt helyet adni — ugyancsak kivonatosan — ide iktatom:

»Nem tartom helyesnek, ha e kérdéssel kapcsolatban «politikai pártirányzatok»-ról is beszélünk és írunk. Lehet, hogy vannak, a kik a dolgot ilyen szempontból is mérlegelik, ezeknek a munkája: »velleitás«, mi még mindig abban a reményben élünk, hogy a miénk nem az.

Hogy az E. G. E. javaslata nem bír az »ujdonság ingerével« azt megengedem, nem is volt czélja azzal tündökölni, de hogy az abban foglalt elvek alapján tényleg létezik ma egy szövetség, azt — engedelmet kérek — nem hiszem, mert nem látom. Ha igaz Cartesius »cogitó, ergo sum«-ja, akkor ezen szövetségnek, mely köztudomás szerint, magáról életjelt még gondolatban sem adott, létezését állítani igazán nem lehet. Tényleg nem is létezett, csak czimleg, mert nem volt meg legelső létfeltétele: az anyagi erő.

* Oh, hogy csak ennyi retorta van!

Ezt akarja még hozzáadni az ellenszenvvel fogadott új propozíció, hogy legyen ereje élni és dolgozni; csodálkozunk, hogy e nélkül, hogy lehetett munkásságot feltételezni annak idején s hogy lehet egy szervezetet, melynek egy garasa sincs, életképtelenséggel vádolni.

A III. orsz. gazdakongresszus, »a gazdasági egyesületek szövetségének újjáalakítását« hangsúlyozza, tehát a már névleg meglevőt akarja újjáalakítani; e propozíció is azt akarja, tehát e két szándék közt *kardinális* eltérés nincs.

A III. orsz. gazdakongresszus, ennek a kivételére »a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek nagygyűlését« tartja felkérendőnek (l. XLIV. hat. D. pontja): a mostani intéző körök ezt a IV. gazdakongresszussal akarják elvégeztetni (L. (Á.) második cikkének második bekezdését) és e között a két törekvés között már sarkalatos eltérés van, mert tudvalevőleg a most összeülő kongresszus tagjainak kétharmad része is állhat olyanokból, a kik egyáltalán semmiféle egyesület nem tagjai. Milyen joggal testesítenek meg ezek a tagok egy olyan intézményt, a melyet megtestesíteni talán mégis az egyesületek maguk hivatvák első sorban? Miért nem hivatott össze a »szövetségbe lépett egyesületek nagygyűlése«, hogy a III. orsz. gazdakongresszus kívánságának eleget tegyen? Mindezek olyan kérdések, melyekre mi feleletet nem is várunk*, de nem is akarhatjuk, hogy mint cikkíró mondja, — a már »megalakult új szövetség« után kelljen utat keresnünk »a hibák, hézagok módosítására, bővítésére, vagy megszorítására«, hanem ennek a szükségét akarjuk éppen kikerülni.«

Azokra a megjegyzésekre, melyekkel e legutóbbi válaszmű kísértetett, nem óhajtván továbbra is igénybe venni a »H—k« szíves liberalitását, czuttal óhajtómi megtenni észrevételeimet.

Azt mondja egész komolyan e megjegyzései közt a »H—k«, hogy: »A szövetségi nagygyűlés független az O. M. G. E. közgyűléseitől, abban a vidéki gazdasági egyesületek *dominálnak*; az O. M. G. E. igazgató-választmánya egyszerű végrehajtó közege a nagygyűlés határozatainak és hogy a végrehajtás se sértsen jogos igényeket, az O. M. G. E. igazgató-választmányában is a vidéki gazdasági egyesületek képviselői nemcsak helyet kapnak, de dominálnak is.« (l)

Ez a dominálás abban áll, hogy míg a tervezet szerint az O. M. G. E. mindkét helyen 140 képviselővel jelenik meg, addig a többiek összes képviselői alig közelítik meg e számot. Tessék

* Nem is kaptunk!

csak utána számítani, hogy a vidéki egyletek összesen hány taggal rendelkeznek s aztán e tagok minden száza, illetve ötszáza után felvéve egy képviselőt, azonnal megtudjuk: mily hatalmasan fogunk mi dominálni.

Ezek után megdől az az állítás is, hogy a vidéki egyletek »autonomiájukból egy szemérmeyit sem kényszerülnek feláldozni.« Mert hisz a szövetségi nagygyűlés — hol az O. M. G. E.-nek biztos többsége van — határozza meg a *hozzájárulási költség összegét*, állapítja meg *az ügyrendet* s mindkét határozatot — alapszabályaik értelmében — kötelesek túrni a szövetséges egyletek. Ilyen cselekvési szabadságot biztosít a tervezet!

Azt mondja tovább a H. cikkkezője, hogy »a IV. orsz. gazdaságkongresszus a szervezkedés módja felett hivatott határozni, vagy helyesebben mondva *javaslatokat hozni*, a melyek felett *végérvényesen azután az egybehívandó szövetségi nagygyűlés határoz*« . . .

Hogy ezt miért mondják csak most — és miért nem mondták ezelőtt is — így, annak külön históriája van. Tudvalevő, hogy a szövetség megalakítására már a III. orsz. gazdaságkongresszus megjelölte a módokat és meghozta javaslatát (L. XLIV. határozat D. szakasz) mely után nem volt hátra egyéb, minthogy *az egyesületek összehívandó nagygyűlése realizálja a szövetség újjaalakítását*, azaz: *a III. kongresszuson egyáltalában nem volt szó arról, hogy e kérdést még a IV. kongresszus is tárgyalja*. Igen, de az intéző köröknek nem volt elég a III. kongresszus határozata, nem hívták össze a nagygyűlést, hogy a szövetséget azon az alapon megcsinálják, mert szükségét érezték annak, hogy az idei kongresszuson még nekik tetszőbb módokat fogadtassanak el s így történt, hogy az előirt mód szerinti megalakítást elhanyagolva, e kérdést az idéni kongresszusra is előhurcolták. Persze, hogy ezt tehessék, takarónak szükség volt arra, hogy az ápril 11-iki titkári értekezlet ennek kívánatosságát kimondja. Az az értekezletti kérdőpont ugyanis, melynek ezen óhajtás létrejöttét köszönjük, így hangzik:

»2. Kívánatos-e, hogy a szövetség alapszabálya, illetve az O. M. G. E. és a vidéki gazdasági egyesületek alapszabályaiba beillesztendő és a szövetséghez való tartozást kifejező szöveg a gazdasági egyesületeknek május hó folyamán megküldessék és a kongresszuson *megalakuljon a szövetség*.«

Ezért mondatott e polemia kezdete előtt mindig az, hogy a IV. gazdakongresszus van hivatva a szövetséget »*megalakítani*«, »*megtestesíteni*« stb. s e polemianak eredménye az, hogy ma már megint az egyletek nagygyűlése fogadtatott el e kérdésben végérvényesen határozó faktorul.

Hogy a »H-k« cikkirója milyen stílusban vitatkozik, milyen argumentumokkal czáfol és az O. M. G. E.-ről szóló részben mikép jepszuitáskodik, annak bemutatására — minden további és felesleges kommentár nélkül — itt adom megjegyzéseinek egy finom részletét, teljes szövegében:

»De hát tudjuk, hogy vannak érdekkörök, a melyeknek a gazdatársadalom e szervezkedése inyükre nincs s vannak másrészt egyesek, a kik a legjobb ügynek is vagy nyíltan, vagy titokban működő ellenségei. Ennek tulajdonítható, hogy ez alkalommal is újból sikerült a már rég elköptatott és sutbadobott vád, hogy az új szervezkedéssel az O. M. G. E. óhajtja az ő szupremáciáját a vidéki gazdasági egyesületekre is kiterjeszteni.

Csodálkozunk kell azon, hogy még komolyaknak látszó egyének is nyíltan ilyen nézeteket hangoztatnak. Pedig a ki az érdekképviselőt kérdésének multját ismeri, az légbőlkapottnak fogja ezen állítást tartani.

Az O. M. G. E., mint olyan, az érdekképviselőt kérdését az utóbbi tíz éven belül nem tárgyalta.

Ez irányban soha állást nem foglalt és így természetes, nem is dolgozhatott ki oly javaslatokat, a melyek az ő szupremáciáját akarnák biztosítani.

Az olvasó kényelméért megkülönböztetve szedtettem e czítumban a vitatkozás úri hangját bemutató részt, a »*czáfolatokat és argumentumokat*« és a cikkiró által szükségesnek tartott *mosakodást*.

Még csak egyet. A »H-k.« cikkezője annak a nézetének ad kifejezést, hogy »*a mezőgazdaság érdekei csak a központban vannak kellőleg képviselve*«, vagyis: a vidéki gazdasági egyletek a mezőgazdaság érdekeit nem képviselik kellőleg. Nem tudom: milyen mértékkel mérve juthatott cikkiró e felfedezésre, de alig hiszem, hogy a sok közül valamely egyesület, az »O. M. G. E.«-et sem véve ki, a mezőgazdasági érdekek kellő képviselését elég arrogáns lenne kizárólag magáról feltételezni.

És most végül, midőn a »H—k.« »elégge érthető« legutóbbi vita-sorait kellően méltattam, csak az az egy kérésem van: hogyha az itt irottakra — esetleg — reflektálni elég kegyes lesz a »H—k,« czáfolja meg állításainkat, hozakodjék elé komoly argumentumokkal, de ne gyanusítsa meg intencióinkat és ne igyekezzék kisebbiteni ellenfeleit oly módon, mint azt az utolsó citátum első és második bekezdésében tette, mert én az ilyen harczmodort tartom meddő vitának és nem azt, ha valaki mindig a tárgynál marad.

A »Köztelek« 68. és 70. számában irottakat, miután azok úgyis elégge ismeretesek az érdekeltek előtt, nem tartom szükségesnek ez alkalommal bővebben tárgyalni.

A 70. számban közölt soraimat követő szerkesztői megjegyzés első bekezdésében mondottakra feleletül szolgálhat ugyanaz, a mit a IV. gazdakongresszus illetékességéről néhány sorral előbb irtam.

Hogy amiket eddig e kérdésről irtam, nem »feltűnési vágy«-ból s nem »felesleges harangkongatáskép« irtam, arról elégge meggyőzheti a »K—k« szerkesztőjét az »Erdélyi Gazdasági Egylet« nek fennebb közölt határozata, melyet már csak az ülésen jelen volt tagok imponzáns névsora is bizonyára igen komolynak és jelentőségteljesnek fog minősíteni mindenki előtt.

Igazán sajnálom, hogy a »Hazánk«-kal még egyszer foglalkoznom kell, de épen e sorok írása közben jutott hozzánk annak 30 iki száma, melyben »*A legujabb pucs*« czímen az »E. G. E.« ellen a legnemtelenebb hangú és irányu támadások foglaltatnak. A többiek közül csupán azon — még legemberségesebb — vádját akarom ezuttal megdönteni, mely az »E. G. E.«-et, a »Kolozsvár« aug. 24-iki első cikke alapján, pártpolitika követésével vádolja. Ime erre a feleletem: Olvassa el a »H—k« az »*Ellenzék*« mai számának e kérdésre vonatkozó cikkét, mely ugyancsak a mi álláspontunkat tartja helyesnek s aztán — ha úgy tetszik — vádoljon meg minket azzal, hogy *két ellenkező politikai pártot szolgálunk egyszerre . . .* »*A legujabb pucs*« czimü diszmunka után — mely az ezután következő kirohanások tekintetbe vétele alól minket teljesen fölment — úgyis elvagyunk készülvén minden képtelen vádra a »H—k« részéről; csak folytassa tehát nyugodtan tovább azoknak, a kik abban gyönyörűségüket lelik.

Az »Erdélyi Gazdasági Egylet« az elől közölt határozatban kifejtette álláspontját és aszerint fog cselekedni. Véleményét senkire sem akarja erőszakolni, annál kevésbé akarja megakadályozni a jelen tervezet szerinti szövetkezést, ha azt a többség úgy akarja megcsinálni; tehát sem harangot nem kongat, sem nem izgat, csupán köz tudomásává teszi nézeteit.

Abban az esetben pedig, ha a közvélemény előzetesen mellette fog megnyilatkozni, — amint az a határozat legutolsó bekezdésében jelezve is van — határozati javaslatát a kongresszus elé terjeszti.

Lehet, habár az eddigi jelek az ellenkezőre engednek kilátást, hogy ez nem fog megtörténni s a »K—k« jóslása szerint: mi véleményünkkel magunk fogunk maradni, de még ez esetben is jobb a helyes úton magánosan haladni, mint többedmagunkkal a mélységbe rohanni . . .

Tókaji László.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet Egy Éve“

czimű **évkönyvet**, mely az erdélyi országos gazdasági egylet 1895. évi működésének leírását és ezen év köz- és mezőgazdasági viszonyainak bő ismertetését foglalja magában, kívánatra *ingyen és bérmentve* küldi meg

Az egylet titkári hivatala
Kolozsvártt,

Belközép-utca II. szám, I. emelet.

~~BCU Cluj / Central University Library Cluj~~

A magyar szabadságharcz eddig ismeretlen jelentőségű részleteit, nagy eseményeit gyűjti össze a még élő szereplőktől és e nagy idők iránti kegyeletet tartja fenn a Kolozsvártt **Kuszkó István** szerkesztésében megjelenő

„1848 — 49. Történelmi Lapok“,

mely már ötödik évfolyamába lépett.

Előfizetési ára: egy évre 4 frt.

negyed évre 1 frt.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kolozsvárt, hid-utca 15. szám.